

Astrid Lindgren

Madieke en Liesbet

vertaald door Marijke Haagsma-Langerak
met tekeningen van Annet Schaap

Uitgeverij Ploegsma Amsterdam

Madieke voelt het leven in zich bruisen

Madieke wordt wakker en weet meteen dat het geen gewone dag is. Vandaag is het zo'n bijzondere, vrolijke dag die je niet vaak hebt. Het is Heksensabbat, en vanavond zal het meivuur aangestoken worden op het marktplein. Bovendien zal Madieke nieuwe sandalen krijgen, en naar school hoeft ze ook niet. Zo'n dag zou toch zeker met rode letters op de kalender moeten staan, vindt Madieke.

De spreuwen kwetteren in de beuk voor het raam, op haar eigen plekje bij de kachel zit Liesbet spijkers in een stuk hout te hameren, papa stommelt fluitend rond in de badkamer, Sasso wil naar binnen en krabt aan de deur van de kinderkamer, en hierboven kun je Alva beneden in de keuken koffie horen malen. Is het dan gek dat je in zo'n huis wakker wordt? Wie wil er trouwens nog slapen? Madieke zeker niet! Ze wil wakker zijn en het leven in zich voelen bruisen. Net als meneer Nilsson.

'Ik voel het leven in me bruisen,' zegt meneer Nilsson soms. Dat voelt hij als hij blij en opgewekt is. Als hij somber is, voelt hij het leven helemaal niet in zich bruisen.

Zo is het met mij ook, denkt Madieke. Op dit moment bruist ze van levenslust en met een sprong is ze haar bed uit.

'Je bent gek, Madieke,' zegt Liesbet. 'Jij ligt maar te slapen en te slapen, terwijl ik hier zit te spijkeren. Je zou het niet eens horen, ook al kwam er een...'

Liesbet denkt er even over na wat ze nu moet verzinnen.

'...ook al kwam er een kannibaal,' zegt ze dan.

Liesbet wordt altijd als eerste wakker op de Berkenheuvel. Maar Madieke mag uitslapen nu ze voor één keer eens niet naar school hoeft, heeft mama gezegd. Liesbet mag haar niet wakker maken, heeft mama er nog bij gezegd. Maar ze heeft niet gezegd dat het verboden is om spijkers in een stuk hout te slaan en daarom zit Liesbet te hameren.

Madieke doet de deur open voor Sasso. Wild stormt hij naar binnen, hij wil spelen. Liesbet gooit de hamer opzij en rolt met hem over de grond. Het lijkt wel alsof Sasso iedere dag het leven in zich voelt bruisen.

‘Je moet niet denken dat je het kunt horen als er een kannibaal aan komt,’ legt Madieke uit aan Liesbet, die pas vijf jaar is en nog niet zo veel begrijpt. ‘Stil, heel stil sluipt hij het oerwoud in, waar een zendeling loopt, en de kannibaal zet НАР! zijn tanden in hem, voordat de zendeling ook maar een blaadje heeft horen ritselen.’

Liesbet rilt van angst. Verschrikkelijk, om een arme zendeling die helemaal niets gedaan heeft, zó te behandelen.

‘Maar die kannibaal zal wel nooit in de hemel komen,’ meent Liesbet.

‘Nee, daar kun je zeker van zijn,’ zegt Madieke.

Liesbet knikt tevreden. Maar dan begint ze erover na te denken. ‘Ja, hij komt er toch wél in, die ellendeling,’ zegt ze ten slotte.

‘Waar komt hij in?’ vraagt Madieke.

‘In de hemel, want hij heeft de zendeling toch in zijn buik zitten, en de zendeling moet zeker in de hemel komen, snap je?’

Dat snapt Madieke en ze zijn het er allebei over eens dat het een gemene streek is van de kannibaal om op die manier de hemel binnen te dringen.

‘Maar wacht maar af tot God te weten komt wat hij gedaan heeft,’ zegt Madieke dreigend.

‘Ha ha, pilutta, dan moet hij de hemel uit,’ zegt Liesbet.

Genoeg nu over de kannibaal, vinden ze. Op een dag als vandaag hebben ze wel wat anders aan hun hoofd.

Papa is bijna klaar met ontbijten, als Madieke en Liesbet de keuken binnenstormen.

‘Waar is mama?’ is het eerste wat Madieke vraagt.

‘In bed,’ zegt papa.

‘Heeft ze hoofdpijn?’ vraagt Madieke ongerust.

Vandaag mag mama absoluut geen hoofdpijn hebben, dan is al het leuke eraf voor Madieke. En bovendien zou mama sandalen met haar gaan kopen. Het kan vandaag echt niet dat mama hoofdpijn heeft.

‘Nee hoor,’ zegt papa. ‘Ze heeft alleen maar medelijden met zichzelf.’

Madieke slaakt een zucht van verlichting. Mama heeft zo nu en dan medelijden met zichzelf, maar dat duurt nooit lang.

Alva staat bij het fornuis en maakt pap, ze kijkt papa nu verwijtend aan. ‘Ja ja, meneer de redacteur weet er alles van hoe het is om je ’s ochtends niet prettig te voelen.’

Dat is papa met haar eens. Hij wil niet dat mama ooit een naar gevoel heeft, en wanneer de meisjes hun pap op hebben neemt hij ze mee naar boven, naar de slaapkamer.

Maar ze blijven voor de deur staan.

‘Let op,’ zegt papa en dan zingt hij zoals hij altijd doet wanneer mama medelijden met zichzelf heeft:

Waarom zijt gij zo nors en somber?

Heb ik u soms iets misdaan?

Binnen in de slaapkamer ligt mama op bed, met een bleek gezicht en bedroefde ogen. Als ze binnenkomen, trekt ze het laken

over haar hoofd. Het is zeker te veel voor haar om hen te zien.

Madieke wil wel op haar af stormen en haar armen om haar heen slaan, maar ze weet niet of ze dat durft.

‘Ja, ik zei net:

Waarom zijt gij zo nors en somber?

Heb ik u soms iets misdaan?’

zingt papa heel zacht en vriendelijk.

Dan slaat mama het laken terug en lacht. ‘Jazeker heb je iets gedaan en dat weet je zelf ook wel. Trouwens, ik ben helemaal niet nors en somber, ik voel me alleen niet lekker.’

‘Arme, kleine meid,’ zegt papa, ‘maar dan heb ik al medelijden

met je, en hoef jij hier niet te blijven liggen om dat zelf te hebben.'

'Dank je wel, dat is aardig van je,' zegt mama. En nu is die bedroefde blik weg uit haar ogen. Madiekes ongerustheid verdwijnt – totdat ze zich haar sandalen herinnert. Stel je voor dat mama niet mee wil om sandalen te gaan kopen, nu ze zich niet lekker voelt.

Ze heeft het goed geraden. Mama wil vandaag niet winkelen.

'Dat moet Alva maar doen,' zegt mama. 'Je mag met haar mee als ze naar de markt gaat.'

'Ik wil ook naar de markt,' zegt Liesbet.

Mama wuift mat met haar hand.

'Al goed, ga nu maar!'

Ze vindt het vast wel fijn als ze allemaal verdwijnen.

'En ik,' zegt papa, 'ik ga nu naar mijn krant en vecht verder voor vrijheid, waarheid en gerechtigheid voor alle mensen. Net als voor een behoorlijk levensonderhoud voor mezelf.'

Madieke en Liesbet lopen met hem mee tot aan het hek. Ze staan hem na te kijken. Hij loopt kaarsrecht en laat zijn stok zwierig heen en weer zwiepen, en voordat hij om de hoek van de straat verdwijnt, tilt hij zijn hoed op en zwaait naar hen.

De lente is vroeg dit jaar. In de grasperken van de Berkenheuvel staan de narcissen en tulpen al in bloei, en de berken rondom hun rode huis hebben kleine, fijne lichtgroene blaadjes. Madieke haalt diep adem – vindt Liesbet ook niet dat de lente de leukste tijd van het jaar is, vraagt ze.

'Apseluut,' zegt Liesbet. Maar dan krijgt ze Soesje in de gaten, die op de keukentrap in de zon zit, en ze wil haar even knuffelen. Te laat probeert Soesje te vluchten. Liesbet krijgt haar te pakken en gaat op de trap zitten met de poes op haar schoot. Al gauw heeft Soesje door dat het helemaal geen zin heeft om

tegen te sribbelen, en dan wordt ze rustig en begint ze te spinnen.

‘Ik ga Abbe heel even iets vragen,’ zegt Madieke, en in een tel is ze over het hek naar het huis van de familie Nilsson gesprongen.

Meneer Nilsson zit op de wip onder de grote appelboom, hij rookt een sigaar en rust uit. Dat doet hij heel vaak, uitrusten. Je kunt je niet steeds uitsloven voor vrouw en kind, beweert hij. Niet van ’s morgens vroeg tot ’s avonds laat. Soms moet je uitrusten, en dat is hij nu net aan het doen, ziet Madieke.

‘Kijk, daar hebben we kleine Madiek van de Berkenheuvel,’ roept meneer Nilsson als hij haar in het oog krijgt. ‘Wat verschaft mij de eer van dit vroege bezoek?’

Madieke zal er nooit aan wennen dat meneer Nilsson zo vreemd praat. Ze weet nooit wat voor antwoord ze moet geven. Ook geeft hij iedereen vreemde namen. Als hij heel mooi wil praten, noemt hij Madieke 'Trotse Jonkvrouwe van de Berkenheuvel', Alva heeft hij gedoopt tot 'Berkenheuveld Engel', en Liesbet tot 'Roos van de Berkenheuvel'. Mama noemt hij 'Deftige Mevrouw van de Berkenheuvel' en papa 'Meneer de Socialist'. Voor mevrouw Nilsson heeft hij een heleboel verschillende namen. 'Jij Troost van mijn Hart' en 'Lelie' noemt hij haar als hij blij is, en 'Akelige Heks' als hij boos en somber is, maar ook 'Juffertje Warhoofd' als hij vindt dat ze alles door elkaar haalt en het niet allemaal even goed begrijpt als hij. En als meneer Nilsson het heeft over 'Kleine Lieve Kater', dan bedoelt hij Abbe, anders noemt hij hem alleen maar 'mijn zoon', en het klinkt heel mooi als hij dat zegt.

'Is Abbe thuis?' vraagt Madieke.

'Zeer zeker is mijn zoon thuis,' zegt meneer Nilsson. 'Sinds vijf uur vanochtend wijdt hij zich vol levenslust aan het bakken van krakelingen, zijn moeder staat er al mee op de markt. Reken maar dat ze goed verkocht worden! En hier zit ik dan in mijn eentje te mediteren, en ik krijg aangenaam bezoek.'

Maar Madieke is niet voor meneer Nilsson gekomen, ze wil naar Abbe toe in de keuken, maar zijn vader laat haar niet zo makkelijk gaan.

'Heb je ze gezien, kleine Madieke, heb je ze gezien, mijn heerlijke bloemen?' zegt hij en hij wijst met zijn sigaar naar twee kleine tulpen die uit het gras omhoogsteken. 'Mijn god, wat voel ik het leven in me bruisen als het lente wordt.'

'Ik ook,' zegt Madieke, maar nu zál ze naar Abbe toe; laat meneer Nilsson daar maar op de wip blijven zitten en het leven in zich voelen bruisen.

Abbe staat zoals gewoonlijk bij de bakplaat als Madieke de keuken binnenkomt. Hij laat helemaal niet merken of hij het fijn vindt om haar te zien.

‘Gaat het goed?’ zegt hij alleen. Hij is al vijftien jaar, Abbe, en dan bemoei je je niet zo veel met kleine meisjes. Maar ze zijn wel goede vrienden, Madieke en hij. En Madieke heeft wat haar betreft al besloten dat zij met Abbe zal trouwen, en met niemand anders. Als hij niet wil, goed, maar dan ook met niemand anders.

‘Je vader zit buiten te mediteren,’ zegt Madieke, want ze moet toch iets zeggen.

Abbe begint te lachen. ‘Dat zal wel. Gisteren lag hij de hele dag te mediteren op de keukenbank, terwijl moeder naar de houtschuur heen en weer draafde om brandhout te halen. Hij had zo met haar te doen, de stakker. Ja, een goed hart, dat heeft hij, die vader van me!’

Abbe biedt Madieke een krakeling aan. Die is ongelooflijk lekker, geen wonder dat de vrouwen in de stad zo dol zijn op de krakelingen van Nilsson. Ze zouden er heel wat voor geven om te weten te komen hoe Nilsson ze zo lekker krijgt. Maar dat recept heeft Abbes overoveroma honderd jaar geleden bedacht, en geen enkele nieuwsgierige trotse madam in deze stad zal daar ooit achter kunnen komen, verzekert Abbe.

‘Maar misschien verklap ik het jou wel, Madieke, op mijn doodsbed – het hangt er natuurlijk van af hoe je je gedraagt,’ voegt hij eraan toe.

O hemel, dat had hij nou niet moeten zeggen! Madieke ziet het meteen voor zich. Daar ligt Abbe op sterven, zo wit als een doek, hij kan nog maar nauwelijks praten. ‘Klop tien eieren,’ fluistert hij, maar dan slaakt hij zijn laatste zucht – pfff – en Abbe bestaat niet meer.

Madieke krijgt een brok in haar keel en zegt met een stem die een beetje trilt: 'Je mag nooit doodgaan, Abbe! Trouwens, kom je vanavond nog naar het meivuur kijken?'

'Dat weet ik nog niet zeker,' zegt Abbe. 'Ik kan best uitgenodigd worden voor een leuker feest, dat weet je maar nooit. Ja ja, ik moet nog maar eens zien wat ik doe.'

Madieke hoopt er maar het beste van. Ze wil zo graag dat Abbe naar het marktplein komt en haar daar zal zien met haar nieuwe sandalen en haar groene zijden muts en haar rode jas. Dan móét hij haar wel mooi vinden. Madieke gelooft trouwens dat alle mensen bij het meivuur dat ook zullen vinden. Iedereen die ogen in zijn hoofd heeft, moet toch op zijn minst zien dat ze nieuwe sandalen heeft.

Maar ze heeft die sandalen nog niet en nu moet ze naar huis om er bij Alva haast achter te zetten dat ze zo gauw mogelijk weg kunnen gaan.

Het is heel fijn om met Alva naar de stad te gaan. Madieke en Liesbet lopen dansend naast haar, ieder aan een kant, en Alva loopt daar heel trots met de grote marktmand aan haar arm. Er moeten wel boodschappen gedaan worden, maar Madieke waarschuwt haar dat de sandalen het eerst aan de beurt zijn. De rest is niet zo belangrijk.

Het is druk in de stad vandaag. Dat komt doordat het marktdag is en bovendien de laatste dag van april. Alle kinderen hebben vrij van school, ook morgen op 1 mei. Madieke ziet een he-le-boel klasgenootjes in het gedrang.

'Stel je voor, twee dagen vrij,' zegt ze tevreden.

'Ja, ze zijn zeker bang dat jullie anders te geleerd worden,' vindt Alva. Maar dan wordt ze plotseling vuurrood. Want daar komt de schoorsteenveger. Hij geeft Alva een knipoogje en lacht met al zijn witte tanden. Dat zou hij maar beter kunnen

laten, vindt Madieke, want hij is getrouwd en heeft vijf kinderen. Maar schoorsteenveger Berg is de knapste man van de hele stad en hij knipoogt naar alle meisjes, beweert Alva.

Madieke begrijpt wel waarom hij zo lang naar Alva kijkt. Dat doen er meer. Zij is ook zo mooi. Meneer Nilsson heeft dat trouwens aan Madieke uitgelegd. Waarom het zo fijn is om naar Alva te kijken, ja, dat komt doordat ze dun is waar ze dun moet zijn en rond waar ze rond moet zijn, en bovendien is ze altijd blij – behalve natuurlijk als ze boos is.

‘En als de Engel van de Berkenheuvel boos is, kun je beter niet in haar buurt komen,’ zegt meneer Nilsson.

Madieke en Liesbet weten niet precies wie ze mooier vinden, mama of Alva. Maar als Liesbet soms ’s avonds op Alva’s schoot kruipt en tegen haar borst zo heerlijk zacht genesteld ligt, dan zegt ze tevreden: ‘Wat is het fijn dat je zo lekker bent!’

En hier loopt Alva dan in haar geruite katoenen jurk, mooi en aantrekkelijk. Als ze in de schoenenwinkel zijn, vraagt de meneer die Madieke sandalen laat passen meteen aan Alva of ze vanavond ook naar het plein gaat. Alva antwoordt niet eens. Ze wil een paar sandalen kopen, en daarmee uit!

En mooiere sandalen heeft Madieke nog nooit gezien. Wat is het heerlijk als ze het pakje krijgt. Maar Liesbet zegt: ‘Je bent gek, Madieke, dat je sandalen koopt terwijl er zulke mooie lakschoenen zijn.’

Liesbet heeft ook schoenen staan passen zonder dat iemand het merkte. Ze heeft een zwarte lakschoen met een hoge hak aan haar ene voet en een bruine herenschoen aan de andere. Ze weet best dat dat niet mocht, dat kun je wel aan haar zien, want ze lacht en ziet er engelachtig uit. Dat helpt meestal, zoals ze heel goed weet. Maar Madieke trapt daar niet in.

‘Stel je niet zo aan,’ snauwt ze. En als ze weer op het plein

staan, zegt ze streng tegen Liesbet: ‘Eigenlijk kan je met jou geen winkel binnengaan.’

Daar is Alva het mee eens.

Midden op het plein komen ze Linus-Ida tegen. Zij helpt de mensen in de buurt met de was en dergelijke karweitjes. Ze komt ook vaak op de Berkenheuvel. Maar vandaag heeft ze vrij, net als de schoolkinderen. Madieke kan niet nalaten over haar nieuwe sandalen te vertellen, die zo vreselijk mooi zijn. Maar Linus-Ida schudt haar hoofd.

‘Sandalen en nieuwigheden! Nou, nou, die hadden wij niet toen we klein waren, en toch werden we zo gezond en sterk als paarden!’

Mevrouw Nilsson wenkt naar Madieke vanuit haar marktstalletje, en Madieke gaat naar haar toe.

‘Heb je Nilsson gezien?’ vraagt mevrouw Nilsson.

‘Ja, hij zit te mediteren op de wip,’ zegt Madieke.

Mevrouw Nilsson schudt haar hoofd.

‘Hij doet nooit iets anders dan mediteren en filosoferen! Was hij nuchter?’

‘Ja, dat geloof ik wel,’ zegt Madieke onzeker.

‘Ik geloof er niets van,’ zegt mevrouw Nilsson.

Maar nu komen er mensen die krakelingen willen kopen, en er kan niet verder uitgezocht worden of meneer Nilsson nuchter was of niet.

Bovendien is Alva pepermuntstokken aan het kopen in het stalletje van de snoepdames. Madieke heeft plotseling haast om daar naartoe te gaan. En terwijl ze ieder op een pepermuntstok zuigen, gaan Madieke en Liesbet vlak achter Alva de viswinkel van Norström binnen. Alva moet zalm kopen, want op de eerste mei eten ze op de Berkenheuvel altijd koude, gekookte zalm met mayonaise. Het ziet ernaar uit dat veel mensen in de stad dat

ook doen. Norström heeft nog maar één moot over. Maar dat is dan ook een mooie, tien kronen kost die.

‘Geeft u die maar alstublieft,’ zegt Alva en ze haalt een tientje tevoorschijn.

Maar net op dat moment gaat de winkel deur open en komt de vrouw van de burgemeester binnen, de deftigste dame van de hele stad. In een oogwenk heeft ze door dat de laatste moot zalm die er vandaag nog te koop is, juist daar op de weegschaal ligt, en ze roept luid: ‘O, mag ik die moot daar, alstublieft! Ik krijg morgen gasten!’

Meneer Norström begrijpt toch zeker wel dat zij de zalm harder nodig heeft dan wie dan ook. Ja, meneer Norström begrijpt het wel, maar Alva niet.

‘O nee, ik was eerst,’ zegt Alva.

Dat vindt de vrouw van de burgemeester niet leuk. Eigenlijk heeft ze die moot zalm al lang besteld, beweert ze. Hoewel meneer Norström het vergeten schijnt te zijn. En als Alva toch niet toe wil geven, wordt mevrouw rood van woede.

‘Weet deze juffrouw wel wie ik ben? Ik ben de vrouw van burgemeester Dalin.’

‘Dat weet ik,’ zegt Alva vriendelijk. ‘Maar weet mevrouw wel wie ik ben?’

‘Nee, ik heb geen idee,’ verzekert de vrouw van de burgemeester haar.

‘Nou, ik ben degene die deze moot zalm meeneemt!’ zegt Alva en ze legt de vis kalm en zonder verder nog iets te zeggen in haar mand.

Daarna duwt ze Madieke en Liesbet door de deur voor zich uit. Liesbet krijgt nog net de kans tegen de vrouw van de burgemeester te zeggen wat ze denkt, als ze haar voorbijloopt.

‘Wat doet u vervelend!’